

Εκδήλωση του ΟΠΕΚ με θέμα: «Το Σουηδικό μοντέλο: Οκτώ χρόνια κυβερνητικής εμπειρίας για τη διαμόρφωση μιας σύγχρονης κοινωνίας», Αθήνα 30 Ιανουαρίου 2007.

«Ο διάλογος G. Persson-K. Σημίτη»

Κος ΣΗΜΙΤΗΣ:

Κυρίες και κύριοι, θα θέσω μερικές ερωτήσεις στον κ. Πέρσον για να διευκρινίσουμε ορισμένα πράγματα που φαντάζομαι θα θέλατε να μάθετε και εσείς. Αγαπητέ Göran, στην ομιλία σου ανέφερες ότι το κοινωνικό κράτος οφείλει να διασφαλίζει τους απαραίτητους πόρους για την κοινωνική πολιτική με τη φορολογία. Στη Σουηδία, η φορολογία του εισοδήματος, ακόμα και σήμερα που οι φόροι μειώνονται σε όλες τις χώρες, μπορεί να φτάσει το 50% περίπου του εισοδήματος. Η εμπειρία μας είναι ότι η υψηλή φορολογία οδηγεί σε εκτεταμένη φοροδιαφυγή και στην παραοικονομία. Πώς αντιμετωπίζετε αυτό το πρόβλημα στη Σουηδία;

Κος ΠΕΡΣΟΝ:

Οφείλω να ομολογήσω ότι το θέμα αυτό δεν αποτελεί σημαντικό πρόβλημα στη χώρα μας. Πρέπει να μάθετε κάτι σχετικά με την σουηδική πολιτική παράδοση: στην Σουηδία είναι δυνατόν να κερδίσει κανείς τις εκλογές ακόμα και αν εξαγγείλει αύξηση των φόρων. Αυτό να το θυμάστε! Το 1994, μετά από 3 χρόνια συντηρητικής κυβέρνησης, επτά μεγάλες πόλεις, συμπεριλαμβανομένης της Στοκχόλμης, πέρασαν στους Σοσιαλδημοκράτες, παρά το γεγονός ότι οι υποψήφιοι μας είχαν εξαγγείλει αύξηση των φόρων. Παρά το γεγονός αυτό εξελέγησαν! Ξέρετε γιατί; Διότι στην Σουηδία υπάρχει στενή σχέση μεταξύ αυτού που πληρώνεις και αυτού που παίρνεις. Πρέπει πάντοτε να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί με το θέμα της γραφειοκρατίας στο δημόσιο τομέα. Ο κόσμος δεν θέλει να πληρώνει φόρους και να παίρνει ως αντάλλαγμα περιττή γραφειοκρατία. Πρέπει να είμαστε πάντοτε προσεκτικοί σε αυτό το ζήτημα. Σήμερα, όλοι καταλαβαίνουν ότι υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ πόρων και ποιότητας. Εάν θέλεις περισσότερη και καλύτερη δημόσια υγεία πρέπει να πληρώσεις γι' αυτή. Δεν μπορούμε να υποσχεθούμε καλύτερη υγεία και συγχρόνως

λιγότερους φόρους. Οι Σουηδοί το καταλαβαίνουν αυτό. Έχουμε πράγματι ένα υψηλό επίπεδο φόρων. Έχουμε όμως επίσης και έναν ιδιαίτερα αποτελεσματικό δημόσιο τομέα, ο οποίος όμως μας κοστίζει μόνο το 4% του ΑΕΠ. Πιστεύω ότι πρέπει να είναι ένα από τα μικρότερα ποσοστά στον κόσμο. Εκτός αυτού όμως έχει ιδιαίτερη σημασία ότι εισπράττουμε τους φόρους που έχουμε συμφωνήσει. Θέλω να σας ενημερώσω ότι εισπράττουμε περίπου το 99% των φόρων που έχουμε προγραμματίσει! Διαθέτουμε πολύ αποτελεσματικές φορολογικές υπηρεσίες που μάλιστα έχουν βραβευτεί πολλές φορές για την υψηλή ποιότητα που προσφέρουν. Από την άλλη όμως, γνωρίζουμε πολύ καλά ότι αν αρχίσει η κακοδιαχείριση στο δημόσιο τομέα τότε θα χαθεί αμέσως η υποστήριξη του κόσμου στο σύστημα υψηλής φορολογίας. Για αυτό τον λόγο πρέπει να διατηρούμε πάντοτε ένα καλό επίπεδο υπηρεσιών στο δημόσιο. Ασφαλώς αυτό δεν είναι εύκολο, θα ήμουν ψεύτης αν υποστήριζα το αντίθετο, ωστόσο όμως μέχρι στιγμής η κατάσταση είναι υπό έλεγχο. Άρα λοιπόν, στην Σουηδία εξαγγελίες για μείωση των φόρων δεν σε βοηθούν να κερδίσεις τις εκλογές, κυρίως αν είσαι σοσιαλδημοκράτης. Δεν μας ψηφίζει γι' αυτό ο κόσμος! Στα μέσα της δεκαετίας του '90, μόλις περάσαμε την οικονομική κρίση, μειώσαμε τους φόρους. Ο λόγος όμως, ήταν ότι για να ξεπεράσουμε την κρίση και να εξισορροπήσουμε τον προϋπολογισμό είχαμε προηγουμένως αυξήσει αρκετά τους φόρους. Είχαμε πάντως, εξηγήσει στον κόσμο την στρατηγική μας και τηρήσαμε τις υποσχέσεις μας. Αυτό αρέσει στον κόσμο. Αν τώρα, στα μέσα μιας προεκλογικής εκστρατείας έλεγα ότι: «σκοπεύω να μειώσω τους φόρους» θα μου απαντούσαν ότι «τους χρειαζόμαστε για την υγεία και την παιδεία». Όπως καταλαβαίνετε, χρειάστηκαν να περάσουν πολλά χρόνια για να αποκτήσει ο κόσμος τέτοια νοοτροπία. Το μυστικό της επιτυχίας είναι η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας. Πρέπει να είναι όσο πιο περιορισμένη γίνεται. Τα χρήματα πρέπει να πηγαίνουν σε γιατρούς, καθηγητές και νοσοκόμες και όχι σε δημόσιους υπαλλήλους. Να το πετύχεις αυτό είναι βεβαίως δύσκολο. Αξίζει τέλος, να σας ενημερώσω ότι αν στην Σουηδία κάποιος πολιτικός καταλήξει να έχει φορολογικές εκκρεμότητες τότε θεωρείται περίπου πολιτικά «νεκρός». Πρέπει όλοι να πληρώνουμε τους φόρους μας. Οι φόροι είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με το «κοινωνικό κράτος».

Αυτοί που δεν τους πληρώνουν δεν δικαιούνται να μας εκπροσωπούν. Αυτό είναι πολύ σημαντικό.

Κος ΣΗΜΙΤΗΣ:

Ευχαριστώ Göran. Η Ελλάδα είχε για δεκαετίες στρατιωτικές δαπάνες, που κυμαίνονταν περίπου σε ποσοστό 4% του ΑΕΠ. Ποιο είναι το ποσοστό των στρατιωτικών δαπανών στη Σουηδία; Δεν διευκόλυνε το Σουηδικό μοντέλο το γεγονός ότι δεν επιβάρυναν τη Σουηδία στρατιωτικές δαπάνες;

Κος ΠΕΡΣΟΝ:

Όχι το αντίθετο. Πρέπει να θυμάσαι ένα πράγμα. Ποτέ δεν υπήρξαμε μέλη κάποιας στρατιωτικής συμμαχίας. Είμαστε μια ουδέτερη χώρα από το 1814 – ετοιμαζόμαστε μάλιστα να γιορτάσουμε τα 200 χρόνια ουδετερότητας της Σουηδίας. Αυτό βεβαίως μπορεί εύκολα να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι δεν χρειαζόμαστε πεζικό και πολεμική αεροπορία. Αλλά, δεν είναι αλήθεια. Ισχύει το αντίθετο. Διαθέτουμε από τα μέσα της δεκαετίας του '30 και '40 ένα αρκετά ισχυρό στρατιωτικό τομέα. Τον έχουμε βεβαίως ελαττώσει τα τελευταία 10-15 χρόνια λόγω των νέων δεδομένων ασφάλειας στην Ευρώπη. Αλλά για πολλά χρόνια ξοδεύαμε περίπου το 4% του ΑΕΠ μας σε στρατιωτικές δαπάνες. Υπάρχει όμως και άλλη μια πλευρά του θέματος. Ήμασταν και είμαστε ουδέτεροι για ιδεολογικούς λόγους. Δεν θέλαμε να αγοράσουμε όπλα ούτε από τις ΗΠΑ ούτε από τη Ρωσία. Αυτό μας ανάγκασε να τα παράγουμε μόνοι μας. Και πρέπει να ομολογήσω ότι αυτή η επιλογή δεν ήταν καθόλου φθηνή από οικονομικής απόψεως. Μας στοίχισε και ακόμα μας στοιχίζει ακριβά. Παρεμπιπτόντως, αν θέλετε να αγοράσετε μαχητικά αεροσκάφη, η Σουηδία μπορεί να σας τα προμηθεύσει. Τα παράγουμε! Είναι περίεργο βεβαίως. Δεν ξέρω ακριβώς πόσες χώρες έχουμε αυτήν την δυνατότητα. Νομίζω είναι η Σουηδία, η Γαλλία, οι ΗΠΑ, η Ρωσία ίσως και η Κίνα σήμερα. Όπως όμως προανέφερα αυτή η επιλογή μας κόστισε αρκετά. Χρειάστηκε για χρόνια να ξοδεύουμε σημαντικούς πόρους για την ανάπτυξη νέων εξοπλισμών στο στρατιωτικό τομέα. Εάν θέλετε ένα υποβρύχιο, παράγουμε και από αυτά! Το ίδιο ισχύει και για τα ραντάρ. Παράγουμε από τα καλύτερα συστήματα ραντάρ στον κόσμο. Άρα, κατά κάποιον

τρόπο ο αμυντικός μας προϋπολογισμός αποτελεί και μέρος της βιομηχανικής μας πολιτικής. Εξάλλου ο τομέας μας των τηλεπικοινωνιών και της κατασκευής βαρέων οχημάτων συνδέεται με τον στρατιωτικό μας τομέα. Άρα, πράγματι ξοδέψαμε πολλούς πόρους εκεί. Συνεχίζουμε όμως να ξοδεύουμε διότι βλέπουμε και την βιομηχανική προοπτική του θέματος. Σήμερα, ξοδεύουμε 1,4-1,5% του ΑΕΠ σε αμυντικές δαπάνες. Είναι, πιστεύω, λίγο κάτω από τον μέσο των υπολοίπων χωρών, από την άλλη όμως μην ξεχνάτε ότι βρισκόμαστε εκτός NATO.

Κος ΣΗΜΙΤΗΣ:

Ευχαριστώ Göran. Στην ομιλία σου αναφέρθηκες στην ανάπτυξη των πανεπιστημίων στη χώρα σου. Στην Ελλάδα έχουμε ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη νέων που αποφοιτούν από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και εγγράφονται μετά στα πανεπιστήμια. Παρ' όλα αυτά, απέχουμε ακόμα πολύ να είμαστε μια κοινωνία της γνώσης. Σημαντική προϋπόθεση για την κοινωνία της γνώσης είναι η ποιότητα των πανεπιστημίων. Πώς εξασφαλίζετε αυτή την ποιότητα στη Σουηδία; Γίνεται αξιολόγηση των πανεπιστημίων; Και υπάρχουν ιδιωτικά πανεπιστήμια στη Σουηδία;

Κος ΠΕΡΣΟΝ:

Ναι, υπάρχουν Ιδιωτικά Πανεπιστήμια και υπάρχει ένα σύστημα αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των Πανεπιστημίων μας, που συχνά πραγματοποιείται από το Ανώτατο Συμβούλιο της Ανώτερης Εκπαίδευσης, αλλά πάντοτε με τη βοήθεια εμπειρογνομόνων από άλλες χώρες, που αξιολογούν το αν επιτυγχάνουμε αποτελέσματα που είναι αρκετά καλά ή όχι. Γιατί στο κάτω-κάτω πρόκειται για μια διεθνή δραστηριότητα. Ένα Πανεπιστήμιο είναι ένας διεθνής φορέας. Εκπαιδεύεις την επόμενη γενιά και η επόμενη γενιά θα είναι μια παγκοσμιοποιημένη γενιά. Χρειάζεται μια εκπαίδευση που να είναι ανταγωνιστική σε σχέση με άλλες χώρες. Πρέπει να είσαι ο καλύτερος και δεν μπορείς να ξέρεις αν είσαι ο καλύτερος αν δεν συγκρίνεις τα αποτελέσματά σου με τους άλλους και πρέπει να το κάνεις αυτό συνεχώς.

Αυτό πάντως είναι κάτι το επίπονο και δεν είναι εύκολο να γίνει εσωτερικά, από τις δομές των ίδιων των Πανεπιστημίων. Είναι όμως απαραίτητο να γίνεται αν πρόκειται να δαπανούμε τεράστια ποσά για τον τομέα αυτό.

Είχαμε μια αύξηση τα τελευταία 10-15 χρόνια των δαπανών. Τώρα πρέπει να εστιάσουμε στην ποιότητα. Μερικές φορές είναι δύσκολο να γίνουν τα δύο αυτά πράγματα ταυτόχρονα.

Από την άλλη πλευρά μια χώρα που δεν έχει υψηλούς στόχους για την πανεπιστημιακή της παιδεία, μια τέτοια χώρα δεν θα είναι ποτέ ανταγωνιστική. Προσπαθούμε συνεχώς να βρούμε τρόπους συνεργασίας ανάμεσα στις εταιρείες, στις μεγάλες πολυεθνικές σουηδικές εταιρίες και τα Πανεπιστήμια.

Υπάρχουν αυτοί που λένε ότι οι δύο αυτοί τομείς έχουν λίγο-πολύ ενσωματωθεί μεταξύ τους. Αυτό είναι υπερβολικό. Υπάρχει όμως στενή συνεργασία. Τα μεγάλα Πανεπιστήμια σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό έχουν στενή συνεργασία με τις μεγάλες σουηδικές πολυεθνικές εταιρείες.

Είμαστε μια μικρή χώρα. Δεν έχουμε τόσο πολλούς πόρους. Αν θέλουμε να είμαστε ανταγωνιστικοί στην παγκόσμια αγορά πρέπει να δημιουργήσουμε την κρίσιμη μάζα. Δεν είναι δυνατό να το κάνουμε αυτό χωρίς στενή συνεργασία με τον βιομηχανικό τομέα. Όταν λέω ότι το 4% του ΑΕΠ πάει για έρευνα και ανάπτυξη αυτό είναι το επίσημο νούμερο που μας δίνει η EUROSTAT, η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία. Αλλά αυτό το 4% είναι 1% από το Δημόσιο Τομέα και 3% από την βιομηχανία, από τον Ιδιωτικό Τομέα. Αλλά αυτό το μείγμα έχει αποβεί μέχρι στιγμής εξαιρετικά ανταγωνιστικό.

Είμαστε πάρα πολύ ρεαλιστές. Όσον αφορά στα Ιδιωτικά Πανεπιστήμια, πράγματι, ισχύουν οι ίδιες προϋποθέσεις για την είσοδο σε αυτά τα Πανεπιστήμια που ισχύουν για την εισαγωγή και στα Δημόσια και υπάρχουν οι ίδιες συνθήκες για τους φοιτητές που συμμετέχουν στα διάφορα προγράμματα. Υπάρχει το ίδιο σύστημα δημόσιας υποστήριξης, όπως και για τα Δημόσια Πανεπιστήμια. Δεν βλέπω κανένα πρόβλημα επ' αυτού.

Κος ΣΗΜΙΤΗΣ:

Απάντησες στην ερώτηση για το θέμα της παιδείας και θα ήθελα να σου κάνω μια ερώτηση για την ανεργία και θα ήθελα να μου πεις τι κάνετε για το θέμα της ανεργίας. Ποια είναι η γενικότερη πολιτική σας για το θέμα της ανεργίας, ποια είναι τα επιδόματα ανεργίας, για πόσο χρονικό διάστημα, πως εκπαιδεύετε τους άνεργους και πως οργανώνετε την αγορά του εργατικού δυναμικού.

Κος ΠΕΡΣΟΝ:

Πολλά με ρώτησες! Πρώτον, η βασική προϋπόθεση αν θέλει κανείς να αντιμετωπίσει την ανεργία είναι να έχει μια καλή μακροοικονομική κατάσταση. Πάντοτε μπορεί κανείς, για ένα χρόνο, για δύο χρόνια, να καταπολεμήσει την ανεργία αυξάνοντας τις δημόσιες δαπάνες, αλλά τελικά το αποτέλεσμα θα είναι πληθωρισμός.

Εμείς το πήραμε το μάθημα. Σημασία έχει η παραγωγικότητα στον εξαγωγικό τομέα, ο χαμηλός πληθωρισμός, τα σταθερά δημόσια οικονομικά, τα χαμηλά επιτόκια, το πλεόνασμα στον προϋπολογισμό και το πλεόνασμα και στους τρέχοντες λογαριασμούς.

Όλα αυτά θα πρέπει να εφαρμοστούν παράλληλα με ένα καλό και ανταγωνιστικό εκπαιδευτικό σύστημα. Αν υπάρχουν όλα αυτά σημαίνει ότι υπάρχουν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Δεν μπορεί κανείς να πει, κάνω ένα βήμα και μετά το αφήνω. Πρέπει να δοθεί συνέχεια. Δεν είναι εύκολο να επιτύχει κανείς την πλήρη απασχόληση. Θα πρέπει να προσθέσετε και πολιτικά προγράμματα δηλαδή μια συγκεκριμένη πολιτική. Αυτό γιατί υπάρχουν αυτοί που είναι διατεθειμένοι να πάρουν μια δουλειά, να δουλέψουν, αλλά δεν τους θέλει η αγορά. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να προσθέσετε κάτι εσείς για να υποστηριχθούν οι πλέον ευάλωτοι.

Για παράδειγμα αν έχετε έναν άνδρα 53 ετών άνεργο, έχει ακόμα μπροστά του 10-15 χρόνια κατά τα οποία μπορεί να εργαστεί. Θα πρέπει να ενταχθεί και πάλι στο εργατικό δυναμικό. Το πρόβλημα βεβαίως είναι δεν τον προσλαμβάνει κανείς και προσλαμβάνονται άλλοι πριν από αυτόν. Δώστε του υποστήριξη, δώστε του βοήθεια, εκπαιδεύστε τον, δώστε του την δυνατότητα να μετακινηθεί. Υποστηρίξτε τον στον χώρο εργασίας του.

Σε επίπεδο μεμονωμένο, ατομικό, είναι ανάγκη να εφαρμόσετε εξατομικευμένα προγράμματα αν θέλετε να συμπίεσετε την ανεργία. Μου είπαν οι Οικονομολόγοι όταν ανέλαβα στο Υπουργείο, μην πιέζεις την ανεργία κάτω από το 5%, γιατί εάν το κάνεις θα δημιουργήσεις πληθωρισμό. Τους είπα: «δεν σας πιστεύω, μπορεί ενδεχομένως έχετε δίκιο, αλλά εγώ αν δεν κάνω μια προσπάθεια συμπίεσης της ανεργίας, θα προδώσω αυτούς που με υποστήριξαν στις εκλογές» και το κατεβάσαμε κάτω από το 5%. Τώρα είναι κάτω από το 4% και δεν υπάρχει πληθωρισμός.

Πιστεύω ότι σε μια σύγχρονη οικονομία με υψηλή παραγωγικότητα μπορείτε να συμπίεσετε την ανεργία και κάτω από το 3%. Είναι εφικτό. Και εάν όντως θέλετε να το πετύχετε δεν θα πρέπει να στηρίζετε σε επίπεδο μακροοικονομικό, αλλά να εφαρμόσετε πολλά εξατομικευμένα προγράμματα για να υποστηρίξετε τους πλέον ευάλωτους. Δεν είναι εύκολο γιατί μπορεί να έχει αποτέλεσμα την αύξηση της γραφειοκρατίας. Πρέπει να έχετε απόλυτη συνείδηση των κινδύνων. Πρέπει διαρκώς να γίνονται αναπροσαρμογές.

Παγκοσμιοποίηση σημαίνει αλλαγή και πολλές φορές η αλλαγή μπορεί να είναι προς το καλύτερο. Για αυτούς όμως που χάνουν τη δουλειά τους και δεν βρίσκουν μια καινούρια η αλλαγή είναι απειλή. Αν θέλουμε λοιπόν να συμβιώσουμε με την παγκοσμιοποίηση θα πρέπει να υπάρχει μια λογική προστασία. Αν είναι κανείς άνεργος θα πρέπει να έχει κάποια ασφάλιση. Τα επιδόματα ανεργίας είναι κάτι με το οποίο πολεμήσαμε τη συντηρητική κυβέρνηση. Ήθελαν να τα μειώσουν. Βρίσκονται στο 80% και αυτοί ήθελαν να τα κατεβάσουν στο 70% και στο 65%.

Το δικό μου μήνυμα είναι ότι δεν απειλούνται μόνο όσοι ασχολούνται με χειρονακτικές εργασίες να μείνουν άνεργοι αλλά ακόμα και ιδιαίτερα οι εκπαιδευμένοι διατρέχουν τον ίδιο κίνδυνο. Για αυτό τον λόγο θα πρέπει να υπάρχει ένα γενικό δίκτυ προστασίας που να ισχύει για όλους. Διαφορετικά η αλλαγή θα ισοδυναμήσει με την απειλή.

Κος ΣΗΜΙΤΗΣ:

Όπως ξέρετε όλοι, γίνεται μια συζήτηση στην Ελλάδα για το εγγυημένο κατώτατο οικογενειακό εισόδημα και θα ήθελα να μάθω

από εσένα εάν υπάρχει κάτι ανάλογο στη Σουηδία. Εγγυημένο κατώτατο εισόδημα.

Κος ΠΕΡΣΟΝ:

Όχι, δεν επιλέξαμε αυτή τη στρατηγική της ελάχιστης αμοιβής. Έχουμε ισχυρά Συνδικάτα που μπορούν να διαπραγματευτούν για τους πιο ευάλωτους και το κάνουν. Το σύστημα συλλογικής διαπραγμάτευσης εξασφαλίζει καλή μεταχείριση για τους πιο χαμηλόμισθους.

Επίσης, στο σύστημα αυτό, στο «σουηδικό γενικό μοντέλο κοινωνικής πρόνοιας», δεν θέλουμε να έχουμε μια διάσταση που να βασίζεται στην εξακρίβωση του εισοδήματος του ασφαλισμένου. Φυσικά στο τέλος πάντοτε υπάρχουν κάποιοι που έχουν πρόβλημα ακόμη και αν έχουν την υποστήριξη του «γενικού μοντέλου κοινωνικής πρόνοιας». Αντιμετωπίζουν το πρόβλημα ότι δεν μπορούν να βρουν αρκετά χρήματα για να κάνουν μια αξιοπρεπή ζωή. Μπορεί να είναι μόνες μητέρες, να είναι και μόνοι πατεράδες που δεν αντέχουν οικονομικά την κατάσταση που πρέπει να αντιμετωπίσουν μετά από ένα διαζύγιο. Εκεί χρειάζεται ατομική προστασία και αυτό το αναλαμβάνουν οι Τοπικές Αρχές.

Δεν υπάρχει όμως Νομοθεσία για ένα ελάχιστο τέτοιο επίπεδο, γιατί η εμπειρία μου λέει ότι αν αρχίζουμε να νομοθετούμε σχετικά με ένα ελάχιστο μισθό αυτό δεν θα είναι το κατώτατο το όριο, αλλά θα είναι το ανώτατο όριο για την εργατική δύναμη. Καλύτερα να έχουμε ισχυρά Συνδικάτα.

Κος ΣΗΜΙΤΗΣ:

Και τώρα η τελευταία ερώτηση και το συμπέρασμα. Πιστεύεις ότι το Σουηδικό μοντέλο μπορεί να εφαρμοστεί σε άλλες χώρες και με ποιες προϋποθέσεις;

Κος ΠΕΡΣΟΝ:

Ας το πούμε καλύτερα «Σκανδιναβικό», όχι Σουηδικό μοντέλο. Από κάποια άποψη και η Φιλανδία, η Νορβηγία βρίσκεται κοντά, είναι βόρειο μοντέλο.

Ενδεχομένως, δεν ξέρω; Κώστα, το βίωσες και εσύ. Πάρα πολλές φορές μεγάλο ρόλο παίζει η εθνική παράδοση. Γράφω ένα βιβλίο για τα 12 χρόνια που πέρασα στην εξουσία και λέω ότι μερικές φορές ήταν πιο εύκολο για εμένα να επιτύχω ένα συμβιβασμό με ένα Χριστιανοδημοκράτη από το Βέλγιο παρά να συμφωνήσω με έναν Εργατικό από το Ηνωμένο Βασίλειο. Γιατί ήμασταν πιο κοντά σε επίπεδο παράδοσης, σε επίπεδο κοινωνικής πρόνοιας.

Όταν συζητάμε για πολιτική η Αριστερά και η Δεξιά δεν μπορούν να μεταφερθούν από την μια χώρα στην άλλη. Ανήκουμε στην ίδια οικογένεια, είναι μια οικογένεια αξιών. Αλλά όχι μια οικογένεια πραγματιστικών προγραμμάτων. Έχουμε διαφορετικές λύσεις. Θα πρέπει να βρείτε τη δική σας λύση. Εμείς ακολουθήσαμε τη δική μας.

Αν θέλετε να συζητήσετε το θέμα μαζί μας και να συγκρίνουμε στοιχεία, καλοσύνη σας. Μας κολακεύει ιδιαίτερα και θα συνεχίσουμε να προωθούμε ένα τέτοιο διάλογο. Μην ξεχνάτε όμως κάτι. Η πολιτική παίζεται σε τοπικό επίπεδο, ξεκινάει από το ίδιο μας το σπίτι. Μην το ξεχνάτε!